

ATATÜRK DÖNEMİNDE HALK TERBİYESİ VE BUNA DAİR BİR YAYIN ÖRNEĞİ: HALK DERGİSİ

Seda Bayındır ULUSKAN*

Toplumsal gelişimin sağlanması, toplumu oluşturan her bireyin belli ölçüde eğitilmesini gerektirmektedir. Halk terbiyesi olarak bilinen bu süreç, aynı zamanda kitlesel boyutta bir dönüşümü de ifade etmektedir. Nitekim Atatürk döneminde başlatılan halk terbiyesi çalışmaları, onun önderliğinde sistematik bir süreç haline getirilmiştir. Bu toplumsal dönüşümün, ayrıca halkçı bir bakış açısı ile yoğrulmuş ve milletin kültürel düzeyini yükseltecek bir vizyona sahip olması beklenmiştir.

Bilindiği gibi, halkçı düşüncelerin Türk toplumunun düşünce hayatına girdiği bir dönem olan II. Meşrutiyet'te¹, öncelikle milletin kültür seviyesini yükseltmek için halka doğru gitmenin zorunluluğu kabul edilmiş ve halk eğitiminin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. O dönem yazarlarının çalışmalarının başında gelen halkçılık düşüncesi, özellikle *Sıratı Müstakim*, *Türk Yurdu*, *Halka Doğru*, *Türk Sözü*, *Büyük Duygu* gibi dergilerde dile getirilmiş ve hayat bulmuştur. Meşrutiyet döneminde adı geçen dergilerde yazılar yazan Mehmet Akif, Yusuf Akçura, Celal Sahir gibi kişiler ağırlıklı olarak halkı çözümlenmeye ve aydın-halk arasındaki ilişkiyi ele almaya çalışmışlardır. Yazdıkları yazılarda bir yandan halka doğru gitmenin formüllerini ararlarken, bir yandan da aydın-halk arasındaki farkı ve ilişkiyi tespit etmeye uğraşmışlardır². Dönemin başka bir özelliği de, Yusuf Akçura

* Dr., İstanbul Teknik Üniversitesi, Dil ve İnkılâp Tarihi Bölümü.

¹ II. Meşrutiyet dönemindeki halkçı düşünce ve bu konuda yapılan çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Cezmi Eraslan, *Yakın Dönem Türk Düşüncesinde Halkçılık ve Atatürk*, Kum Saati Yayınları, İstanbul 2003, s. 66-89.

² Adı geçen dergiler ve çıkan yazılar hakkında daha geniş bilgi için bk. Seda Bayındır, *Atatürk'ün Sosyo-Kültürel Politikaları (1931-1938)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2004, s. 60-62.

başta olmak üzere yazarların, artık halkın aydına doğru gitme vaktinin geldiğini söyleyip yazmaya başlamaları olmuştur. Bu süreçte halkın aydının ayağına gitmesi ciddî bir beklenti hâlini almıştır. Ancak bu yaklaşım Cumhuriyet döneminde değişikliğe uğrayacaktır. Çünkü Cumhuriyet döneminde, aydının halkın ayağına gitmesi, halkın da aynı zamanda aydına doğru yürüyüş hızını artırması formülü ön plana çıkarılacaktır. Nitekim Atatürk bu konuya daha Mart 1923 tarihinde yaptığı bir konuşmada değinmiş ve muvaffak olmak için aydınlarla halkın zihniyeti ve hedefi arasında kesinlikle bir uyumun olması gerektiğini vurgulamıştır. Bunun için bulduğu en önemli formül ise halk kitlesinin yürümesini biraz hızlandırması, buna mukabil aydınların da daha hızlı gitmesidir. Çünkü O'na göre halkla yaklaşım kaynaşmak daha çok aydınların vazifesidir³.

Görüldüğü gibi, Meşrutiyet döneminde başlatılan ve ciddî bir şekilde tartışılan halkla temas ve halk eğitimi meselesi, Cumhuriyet döneminde Atatürk ile birlikte tekrar gündeme getirilmiş, fakat doğal olarak daha farklı bir boyut ve içerik kazanmıştır. Her şeyden önce halka gitme ve halkı aydınlatma rolü doğrudan aydınlara yüklenmiştir ki, o günlerde Ziya Gökalp de hemen hemen aynı düşünceler ile yazılarını yazmış ve bunu söylemiştir. Hatta Gökalp, bu noktayı aydınlatabilmek için öncelikle iki soru üzerinde yoğunlaşmıştır. 1. Halka doğru gitmek ne demektir? 2. Halka doğru gidecek olanlar kimlerdir? Sonuçta da bu kişilerin kesinlikle aydınlar yani seçkinler olduğu konusunda kararını vermiştir⁴. Nitekim asıl değişimin aydınlarda olması gerektiğine inanan Atatürk de, çeşitli yerlerde yaptığı konuşmalarda bu konuya özellikle değinmeye özen göstermiştir. Mesela Ekim 1919'da Ruşen Eşref'e "*ictimai mesai her vakit için müsmirdir. Bizim münevverler buna çalışmalı. Neden Anadolu'ya gelip uğraşmazlar? Neden milletle doğrudan doğruya temasta bulunmazlar? Memleketi gezmeli, milleti tanımalı. Eksikliği nedir görüp göstermeli. Milleti sevmek böyle olur. Yoksa lafla muhabbet fayda vermez*"⁵ diyerek aydınların bir an önce halka gitmeleri gerektiğinin ilk sinyallerini vermeye çalışmıştır. Yine 1923 yılında Konya'da yaptığı bir başka konuşmasında da, halkın her konuda bilgilendirilmesini istemiş ve bunu vicdanî bir vazife olarak nitelendirmiştir. Halkı, içinde bulunduğu cehaletten kurtarmak için bütün kuvvetimizle çalışmaya mecbur olduğumuz bahsinden yola çıkan Atatürk, konuşmasının devamında ise bu vazifenin, "*memleketin şerefini,*

³ 20 Mart 1923 tarihinde Konya Gençleriyle Konuşma, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (ASD), C. II, TTK, Ankara 1997, s. 144-145.

⁴ Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1994, s. 40-45.

⁵ 24-25 Ekim 1919 tarihinde Tasvir-i Efkâr gazetesi muhabiriyle yapılan mülakat, ASD, s. 15.

namusunu, hayatını düşünenler için" bir borç, farz ve hatta bir emir olarak görülmesini istemiştir. Ayrıca milleti "*tenvîr ve irşâd*" yolunda yürüyecek bütün aydınların, bu "*nurlu vazifeye*" koşacaklarına olan inancını da özellikle belirtmiştir⁶. Onun bu sözleri, hiç şüphe yoktur ki Türk aydınından beklentisinin açık bir işaretidir.

Atatürk'ün konuya ilgisi giderek artmış ve bu doğrultuda 1920'lerin sonunda halkla buluşma ve halkı eğitime bağlamında bazı adımlar atılmıştır. Örneğin yetişkinlere okuma-yazma öğretmek için ülke çapında bir seferberlik başlatılmış ve Millet Mektepleri⁷ ile olumlu sonuçlar alınmıştır. Ne var ki, ekonomideki problemler, eğitim alanındaki eksiklikler ve bazı aydınların samimiyetsizliği gibi olumsuz gelişmeler, 1930'a kadar yapılan bütün konuşmaların ve çabaların temenniden öteye gidememesine neden olmuştur. Bunun üzerine Atatürk, halkla bir türlü bütünleşemeyen Türk eğitim sisteminin okuma-yazma meselesi gibi temel problemlerinin yanında, asıl mücadeleyi halk eğitimi ve terbiyesi konusunda vermesi için harekete geçmiştir. Böylelikle büyük bir sabır ve inançla herkesi, bir taraftan halka doğru giderek kültürlenmek, bir taraftan da köylüye uygarlık götürmek için harekete geçirerek yoğun bir mesai içine girmiştir. Bu sebepten ötürü 1930 ve sonrasındaki çalışmalar epey hız kazanmıştır. Geçen süre zarfında, halk nedir?, kimdir?, halkın sınırları var mıdır?, gerçek hüviyeti nedir? gibi sorular tekrar sorularak bunlara cevaplar aranmıştır. Tabii ki bunda yeni rejim ile onun özünde yatan halkçılık anlayışı büyük rol oynamıştır. Bilindiği gibi "*Halk adına konuşmak ve onun iyiliğini istemek, halk yararına her sahada ve en önde ve vazgeçilmez saymak*"⁸ olarak da tanımlayabileceğimiz halkçılık, Atatürk'ün temel ve değişmez ilkelerinin başında gelmiş ve Millî Mücadele sonrasında önemini gittikçe artırmıştır. Türk siyasetinin ve ekonomisinin yeniden şekillenmeye başladığı 1930'lu yıllar ise hem halkçılık düşüncesinin daha çok ön plana çıkarıldığı, hem de halkla doğrudan iletişim kurmanın yollarının arandığı bir dönüm noktası olmuştur. Bu süreçte Türk Ocakları ile Halkevleri de halkın eğitilmesi ve terbiye edilmesi mücadelesinde önemli birer kültür merkezi olarak

⁶ 21 Mart 1923 tarihinde Konya'da lise öğretmen ve öğrencileri ile yapılan konuşma, ASD, C. II, s. 158.

⁷ Ayrıntılı bilgi için bk. Mücteba İlgürel, "Millet Mektepleri", *Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan*, İÜEF Yayınları, İstanbul 1981, s. 25-35.

⁸ Halkçılığın çeşitli tanımları için bk. Eraslan, a.g.e., s. 16-17.

çalışmışlardır. Bu kurumlar halkı eğitmek ve onları devletin beklentileri ile buluşturabilmek için sayısız aktivitede bulunmuşlardır⁹.

Halk terbiyesi, bütün vatandaşların iktisat, adalet, ahlâk, siyaset gibi alanlarda faaliyet göstermesi demektir. Halk terbiyesinin ana hedefi ise kadın-erkek bütün herkesin okuma-yazma öğrenmesi, hayat ve meslek için gereken zarurî bilgi ve hünerleri kazanmasıdır¹⁰. Bu arada halk terbiyesi, köycülük meselesini de içine almıştır. Çünkü o günlerde milletin efendisinin yani köylünün medenî seviyesini yükseltmenin tek çaresi halk terbiyesi olarak kabul edilmiştir. Şüphesiz bu yaklaşım Atatürk'ün halkçılık anlayışının bir sonucu olarak kendisini göstermiştir. Atatürk'ün bu mücadeledeki en büyük hedefi şüphesiz halka inmek, onun elinden tutabilmek ve medeniyet yolunda onunla el ele beraber yürüyebilmek olmuştur. Bu yüzden O, halka doğru gitmekten, ona hizmet etmekten ve hayatını milletine adamaktan asla vazgeçmemiştir.

Halkı tanımak, anlamak ve halk için halka doğru gitmek formülü ile yola çıkan devlet, karşılaşılan problemler üzerine konuya daha ciddî ve kapsamlı bir çözüm bulmak istemiş ve buradan hareketle de gençleri gözlem yapmak üzere Avrupa'ya göndermiştir. İncelemeler sonucunda bazı ülkelerin ilerleyebilmek ve çağdaş uygarlık seviyesini sürekli yükseltebilmek için kitle eğitimine büyük önem verdikleri görülmüştür. Özellikle Orta Avrupa ülkelerinde açılan eğitim merkezlerinde halkın eğitildiği gözlenmiş ve bu tür merkezlerin ülkelerin kültür seviyesi ve demokrasi gelişimine önemli katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Bunun üzerine yeni arayışlara giden Türkiye, o günlerde yakından takip ettiği Avrupa ülkelerindeki çalışmaları izleyebilmek için kolları sıvamış, halkın topyekûn eğitilmesi için de bu tür kültür merkezlerinin örgütlenmesine ağırlık vermiştir.

Türkiye'de böylesine önemli ve ciddî bir adımın atılmasında halk eğitimine verilen önemin araştırılması ve bu doğrultuda incelemeler yapılmasının yanı sıra, Avrupa'da açılan Halkevleri, Halk Kültür Evleri gibi gençlik teşkilâtlarının da etkisi oldukça fazla olmuştur. Halk ve halk terbiyesi gibi konuların önemini koruduğu Avrupa'da halkın hayatı, dili, inancı, sanatı, adetleri, şarkıları vs. incelenmiş, derlenmiş, kısacası halkın kimlik tespiti yapılmıştır. Halk terbiyesinin asıl hedefi ise eğitim almamış kişileri yetiştirmek, almış olanların da bilgi ve kültürünü artırmak ve onları topluma faydalı bireyler haline getirmek olarak belirlenmiştir. Dünyada sıkça rastladığımız bu çaba,

⁹ Türk Ocakları ve Halkevlerinin faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Bayındır, a.g.t., s. 30-60.

¹⁰ Osman Halit, "Cumhuriyette Halk Terbiyesi", *Ülkü*, C. II, S. 10, Kasım 1933, s. 289.

Çekoslovakya, İngiltere, Polonya, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan gibi ülkelerde kendisini göstermiştir. Hatta İsveç, Bulgaristan, Rusya, İngiltere, Romanya gibi pek çok ülkede bu iş için devlet bütçesine ayrıca bir tahsisat dahi konulmuştur. Öyle ki, halk terbiyesi çalışmalarına 1927 yılı itibarıyla Rusya'da 34 milyon lira, İngiltere'de 2 milyon 900 bin lira, Romanya'da 1 milyon 193 bin lira gibi meblağlar ayrıldığı tespit edilmiştir¹¹. Bunun dışında İsveç, Finlandiya, Fransa gibi ülkelerde de halk eğitimi kapsamında, halkı eğitmeye, etkinliklerde bulunmaya yönelik kuruluşlar açılmıştır. İşte takip edilen bütün bu çalışmalar çerçevesinde, Avrupa'daki eğitim çalışmaları yakın takibe alınmış, dünyanın cehaletle verdiği mücadele izlenmiş ve Türkiye'de de bilinçli ve yetişmiş bir toplum yaratabilmek adına konu sürekli gündemde tutulmaya çalışılmıştır. Yalnız bu arada Çekoslovakya'daki Sokollar¹² dışında, dönemin üç totaliter ülkesi yani Almanya, İtalya ve Rusya'da halkı eğitmeye yönelik girişilen faaliyetlere özel bir ilgi gösterildiği ve çalışmaların yakından takip edildiği görülmüştür. Ankara'nın totaliter yönetimleri yakın takibe alması, çalışmaların kesilmeden sürdürülebilmesi için kontrolün tek bir merkezden yani parti tarafından yapılmasının ve daha rahat kontrol edilmesinin düşünüldüğünü akla getirmektedir. Bu süreçte gerçekten Türkiye'de gözle görünür bir canlanma olmuş, okuma yazma kursları açılmış, seyyar kütüphaneler ve tiyatrolar yola çıkmış, müze ve sergiler açılmaya başlanmıştır. Kısacası hizmet halkın ayağına götürülerek ona ulaşılmaya çalışılmıştır. Yalnız tabii ki, yapılmak istenenlerin çok kısa bir süre içerisinde sığdırılmak istenmesi ile yaşanan maddî ve teknik imkânsızlıklar zaman zaman çalışmaların aksamasına ve durmasına neden olmuşsa da, yine de bu çalışmalardan ne vazgeçilmiş ne de ümitler yok olmuştur.

Atatürk bu atmosferde yılmadan ve büyük bir cesaretle hem kendisi çalışmış, hem de bu iş için devleti seferber etmiştir. Bu bağlamda incelediğimiz süreçte, dönemin Milli Eğitim Bakanları ile gazete ve dergileri de üstlerine düşen vazifeyi yapmaya çalışmışlardır. Öyle ki, aynı günlerde halk terbiyesi meselesi CHP kurultaylarının da ana gündem maddelerinden birisi haline gelmiştir. Örneğin, 13 Mayıs 1935 günü yapılan CHP Dördüncü Büyük

¹¹ R. Ş. (Reşat Şemsettin Sirer), "Garp Memleketlerinde Halk Terbiyesi", *Ülkü*, C. I, S. 4, Mayıs 1933, s. 295-298.

¹² Çek dilinde "şahin" anlamına gelen Sokollar, Çeklerin ve Slovakların kısa zamanda kaynaşmasını hedeflemiş, ülkede açılan merkezler ve lokaller vasıtasıyla da yurt çapında bir örgüt haline gelmiştir (Ayrıntı için bk. Bayındır, a.g.t., s. 43).

Kurultayı'ndan birkaç gün önce, 8 Mayıs akşamı Ankara Radyosu'nda bir konuşma yapan Parti Genel Sekreteri Recep Peker, partinin yeni programının ana prensipleri üzerinde durduğu konuşmasında, bir yandan köy çocuklarının artık daha çabuk ve kolay yöntemlerle okutulacağından, bir yandan da halk terbiyesinin öneminden bahsetmiştir. Peker konuşmasında, "*Geçen yılların görgüsü, yurttaşlara müşterek bir halk terbiyesi vermenin faydasını ve gereğini göstermiştir. Okulda ve meslekte tek tek yetişmenin ulus talinin doğuracağı çeşitli güçlükleri güvenle karşılamak ve yenmek için yeter bir güç yapacağına kani değiliz. Biz ulusun her zorluğa göğüs verecek olgunluğa erişmesi için klasik terbiyeden başka yığına devamlı ve yeni Türkiyenin ileri gidişine uyar bir halk terbiyesi vermeyi çok gerekli buluyoruz. Bunun için Halkevleri, halk kürsüleri, halk hatipleri kurumlarını kuvvetlendireceğiz. Bu yollar üzerinde açılacak çalışmalar arasından ulusun kültür ve siyasa terbiyesi için değerli vasıta saydığımız radyoyu teknikçe kuvvetli, kullanımca kolay ve ucuz duruma getireceğiz*"¹³ diyerek asıl hedefin ise Türk gençliği olduğunu vurgulamıştır. Görüldüğü üzere Peker'in yaptığı açıklamalar, partinin bu meseleye verdiği önemi, dönemin tek partisinin daha doğrusu hükûmetinin bu konuya yaklaşımını yansıtmaya açısından önem taşımaktadır.

Atatürk'ün halka ulaşma çabalarında en büyük yardımcılarından biri de şüphesiz yayın organları olmuştur. Özellikle dönemin bazı dergileri bu mücadelenin en sağlam destekçileri olmuşlardır. Başta *Ülkü* dergisi olmak üzere daha pek çok dergi halk terbiyesi konusunda hassasiyetle hareket etmişler ve sütunlarında meseleye geniş yer vermişlerdir. Eminönü Halkevi tarafından çıkarılan ve dönemin önemli yayınlarından birisi olan *Ülkü*'de halkı aydınlatmak için hemen her sayıda pek çok makale yayımlanmıştır. Örneğin 1933 yılında Hamit Zübeyir, derginin daha ikinci sayısında halk terbiyesi vasıtalarını işlemiştir. Zübeyir makalesinde halk terbiyesini "*milleti teşkilatlandırma ve milli kıymetlerimizi meydana çıkararak işletme işi*" olarak tanımlarken, ana gayeyi de "*halkta ilerlemek ve medenileşmek hevesi uyandırmak ve bu hevesi daimileştirmek, halka kendi kendini yetiştirecek telkini yapmak ve halkı buna müstait kılmak*"¹⁴ şeklinde tespit etmiştir. Hamit Zübeyir yazısında özetle, halkı yetiştirme işinde yine halkın desteğinin alınması gerektiğine ve halkın değişime olan inancının sürekli yükseltilmesine gerek olduğunu söylemiştir ki, oldukça isabetli bir tespittir. Nitekim Atatürk'ün de bu noktayı önceden tespit ederek hareket ettiğini görüyoruz. Çünkü O, en başından

¹³ CHP Genel Sekreteri Recep Peker'in Söylevleri, Ankara 1935, s. 6-7.

¹⁴ Hamit Zübeyir, "Halk Terbiye Vasıtaları", *Ülkü*, C. I, S. 2, Mart 1933, s. 152-159.

beri, bu yolda halka beraber el ele yürümekten, halkın desteğini almaktan, onu tanımaktan ve ona ulaşmaktan bahsetmiştir.

Hamit Zübeyir'in de makalesinde yer verdiği üzere, halkı eğitmede kullanılacak ana vasıtalar başta radyo olmak üzere, söz, resim, müzik, sinema ve tiyatro olarak belirlenmiştir. Tabii ki, bunların içerisinde radyonun çok ayrı bir yeri vardır. Çünkü radyo başlı başına bir terbiye vasıtasıdır. Nitekim hükümet de radyonun halk üzerindeki etkisini ve önemini anlamış ve radyo yolu ile halka ulaşmaya çalışmıştır. Medenî ülkelerde radyo halkın doktoru, avukatı, öğretmeni, din adamı kısacası her şeyidir. Bunun farkında olan yazar da, acilen ülkedeki radyo sayısının artırılması ve halka radyo dinleme alışkanlığı edindirilmesini istemiştir. Yalnız bu yazıda dikkat çeken bir husus, yazarın makalesinin sonunda "*Türkiye'de her vatandaşın yakın bir gelecekte bir radyoya sahip olması tabiki mümkün olmayan bir hayaldir*" şeklindeki ümitsizlikle karışık temennisi olmuştur. Çizilen tabloda 1933 Türkiye'si için her ailenin bir radyoya sahip olması, gerçekleşmesi mümkün olmayan bir hayal olarak kabul edilmektedir. Ancak bugün hemen her evde birakalım radyoyu, teyp ve televizyon dışında bilgisayar bulunmaktadır. Dolayısıyla gelinen son nokta, artık bu temenninin bir hayal olmaktan çoktan çıktığı ve Türkiye'nin son yetmiş yılda nereden nereye geldiğinin açık bir göstergesidir.

Halka doğru gitmek ve halkla doğrudan muhatap olabilmek için sadece *Ülkü* dergisi ve radyo değil, o dönemde kurulan bir takım dernekler de yoğun çaba göstermişlerdir. Örneğin 1927 yılında kurulan Halk Bilgisi Derneği bu süreçte önemli bir boşluğu doldurmuş ve çıkardığı yayın organı ile de çalışmalara önemli katkılar sağlamıştır. Tamamen halkı tanımak ve anlamak amacıyla kurulan dernek sayesinde tıpkı batıda olduğu gibi, halkın dilini, şarkılarını, yaşamını, fıkralarını, oyunlarını, yemeklerini kısacası her şeyini toplamak ve bunların üzerinde tek tek durmak amaçlanmıştır. Nitekim bu dönemde Türkiye'de folklor çalışmaları da hız kazanmış ve yurt dışından başta Bela Bartok olmak üzere getirtilen uzmanlar ve yapılan ekip çalışmaları neticesinde güzel etütler ortaya konulmuştur¹⁵.

Dernek ayrıca *Halk Bilgisi Dergisi* ismiyle bir de dergi çıkarmıştır. Önce Ankara'da sonra da İstanbul'da bir kolu açılan derneğin dergisi, 1929-1941

¹⁵ Halk müziği ve folklor çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Bayındır, a.g.t., s. 334-338.

yılları arasında toplam 120 sayı, 1941-1946 arası ise sadece beş sayı çıkarılabilmektedir. Halkın anlayabileceği bir dilde çıkartılan dergide, halk hikâyeleri, folklor haberleri ve köy hayatından derlemeler konu edilmiştir.

Halk terbiyesi amacıyla çıkartılan dergilerden birisi de, Maarif Vekâleti tarafından çıkartılan *Halk* dergisidir. Tamamıyla halk için hazırlanan ve 1 Şubat 1929 günü yayın hayatına başlayan bu haftalık, resimli ve 3 kuruşa satışa sunulan dergi toplam 124 sayı çıkartılabilmektedir. 1 Şubat 1929 ile 22 Haziran 1931 tarihleri arasında yayınlanan dergi, 97.(15 Kânunuevvel 1930) sayıya kadar düzenli olarak Pazartesi günleri okuyucuya sunulmuştur. Ancak, Nisan 1931'e kadar olan bazı sayılar ise birleştirilerek yayınlanmıştır. Şöyle ki, 98-99 ve 100. sayılar tek bir nüsha, 101.'den 114.'e kadar olan sayılar ise ikişer sayı birleştirilerek on beş günde bir çıkartılmıştır. 115-124. sayılar arasının da yine eskisi gibi her hafta yayınlandığı görülmüştür. Düzenli olarak çıkan ve kesintiye uğrayan bir sayısı da bulunmayan derginin 22 Haziran 1931 tarihli son sayısında ise yayınlarına son verdiklerine dair herhangi bir nota yer verilmemiştir. Maarif Vekâleti'nin çıkarttığı bu dergide dikkati çeken bir husus da, derginin sabit bir yazar kadrosunun olmayışındır. İlk zamanlar, özellikle 1930'a kadar olan dönemde Aka Gündüz, Kâzım Nami, Mithat Sadullah, M. Salâhaddin, Yusuf Ziya gibi isimlerin dışında F.V., Ş.H., B.A., H.R. gibi şifreli yazarların yazıları belirli dönemlerde çıkmıştır. 1930 yılı ve sonrasında ise yazar kadrosu daha da daralmış ve belli sayılarda birkaç isim yer almaya başlamıştır. Nadiren adı geçen yazar adları ise Yusuf Ziya, Mithat Sadullah, M. Salâhaddin, Kemalettin Kâmi ve Celâl Sahir olmuştur.

Mustafa Necati Bey'in yoğun katkısı ile sekiz sayfa çıkan dergide, bir yandan haftanın önemli siyasî, kültürel meseleleri üzerinde durulurken, bir yandan da resimlerle halka her konuda bilgi verilmeye çalışılmıştır. Son derece sade bir anlatıma sahip olan dergi ilk günlerde bilhassa Millet Mekteplerine, ülkedeki okuma-yazma çalışmalarına geniş yer ayırmış ve bu konuda halkı bilinçlendirmeyi adeta kendisine misyon edinmiştir.

Halk dergisinde halkı bilinçlendirmek adına hemen her konu işlenmeye çalışılmıştır. İri puntolarla ve resimlerle okuyucuya ulaşan mecmuada haftanın önemli gelişmelerinin yanı sıra, *Sağlık*, *Yurt Bilgisi*, *Vatanımızı Tanıyalım*, *Coğrafya* gibi başlıklarla birlikte, her sayıda halka uyarı niteliğinde hazırlanan sayfalara da yer verilmiştir. İçki içme, kumar oynama ve yalan söyleme gibi ihtarlar bazen şiirlerle bazen de resimlerle desteklenmiştir. Ayrıca özel gün ve haftalara gereken önemin verildiği görülmüştür. Örneğin Nisan ayı sadece

çocuklara ayrılmış ve bu sayıda çocuk beslenmesinden terbiyesine, oyunlarından eğitimine kadar her konuya değinilmiştir.

Derginin asıl önemi, 1930'ların başlarında halkın eğitime çabasında üstlendiği misyon ve yaptığı çalışmalar olmuştur. Nitekim derginin içeriğine ve işlenen konulara bakıldığında bu hemen görülecektir. Şöyle ki, derginin en ilginç köşelerinden birisi *Vatanımızı Tanıyalım* bölümüdür. Bu başlık altında, halka yaşadığı ülkeyi iyi bilmesi adına illerimiz tanıtılmış ve dağlarından göllerine, yemeklerinden eğlencelerine kadar çeşitli bilgiler verilmiştir. Aynı amaçla hazırlanmış Mithat Sadullah imzalı *Yurt Bilgisi* köşesinde ise her hafta Teşkilât-ı Esasiye Kanunu, vatandaşlık hakları gibi farklı konular işlenmiştir.

Dergide vatandaşları eğitmeye yönelik olarak hazırlanan coğrafya ve sosyal bilimler bölümleri haricinde, günlük hayatı kolaylaştıracak, pratik ve basit bilgilere de geniş yer ayrılmıştır. Bu bölümün asıl ilginç kısmı *Sağlık Bilgileri* köşesi olmuştur. Lokman Hekim imzalı bu bölümde halka patatesin faydalarından ayak sağlığına, hastalıklardan yiyeceklere ve hatta yıkanmanın faydalarından nasıl denize girilmesi gerektiğine kadar önemli şeyler anlatılmıştır. Örneğin 4 Mayıs 1931 günü çıkan 117. sayının sağlık bilgileri köşesine baktığımızda, halka verilen bilgilerin şunlar olduğu görülür: “Akşam yemeğini yer yemez yatmayınız. Hiç olmazsa hazım müddeti olan 2-3 saat geçtikten sonra yatağa giriniz”, “Mümkün olursa her gün veyahut hiç olmazsa haftada üç defa yıkanınız. Vücudumuzda göz ile görülemeyecek kadar küçük delikler vardır. Bunlar kir ile kapanırlar. Bol sabunla silinip bu hava yerlerini açmalıdır!”¹⁶ vs. Bu kez 18 Mayıs 1931 günü çıkan 119. sayıda ise faydalı bilgiler bölümünde şunlar yazılıdır: “Ellerimiz, her yere temas ettiği için birçok tehlikeli mikropları taşırlar. Yemeğe oturmadan evvel yıkamak lazımdır!”, “Yakaladığı kimseyi mezara sürükliyen “Tifo” mikrobunu ekseriya içtiğimiz fena sularla yutarız. Temizliğinden şüphe ettiğimiz suları kaynatmaktan başka çare yoktur!”, “Tütün ciğerlerin en büyük düşmanıdır. Buna müptela olanların göğüsleri daima hastalıklı olur!”¹⁷ gibi. Görüldüğü gibi bunlar aslında oldukça basit tavsiyelerdir. Ancak eğitimsiz halkı sıfırdan eğitip bilinçlendirmenin en temel yolu da bu tavsiyelerden geçmektedir. 1930'larda Türk halkı, işte bu

¹⁶ Halk, 4 Mayıs 1931, S. 117, s. 860-861.

¹⁷ Halk, 18 Mayıs 1931, S. 119, s. 375.

küçük ve basit bilgilerle yavaş yavaş eğitime çalışılmış ve bu konuda ciddi bir savaş verilmiştir.

Sağlık bilgileri dışında dergide en çok ilgi çeken köşelerden birisi de; bugün hâlâ çocuklara ve halka öğretmekten usanmadığımız, günlük hayatta lâzım olan ve kesinlikle çok dikkat edilmesi gereken bilgi ve uyarılardır. Bunların başında, sık rastlanan sokak kazalarından ötürü karşıdan karşıya nasıl geçileceği meselesi gelmektedir. 1929 yılının Nisan ayında 8. sayıda yer alan bu konu bugün dahi önem ve hassasiyetini korumaktadır. Resimler yardımıyla şehirlerde yaya kaldırımında nasıl yürüneceği, karşıdan karşıya geçerken neler yapılacağı, sokakta yürürken nelerin asla yapılmayacağı ile tramvaylara binip inerken nelere dikkat edilmesi gerektiği anlatılmıştır¹⁸. Başka önemli bir konu da denizler ve yüzmedir. Aynı senenin Temmuz ayında yaz aylarının sıcak konusu denizler ele alınmıştır. Bu yazıda, denize ne zaman girilmelidir?, denize girmenin faydası var mıdır? gibi sorulara cevap aranmıştır. Sonuç itibarıyla yazıda, son yıllarda deniz banyosuna olan ilginin oldukça arttığı, aslında deniz banyosunun oldukça faydalı olduğu ama yine de denize yüzme bilmeden girmenin doğru olmayacağı cinsinden detaylar işlenmiştir¹⁹. Başka bir sayıda ve yazıda da, nasıl yüzülür?" sorusu sorularak okuyuculara yüzme stilleri hakkında yine resimlerle bilgi verilmiştir. Halk beslenmeden yüzmeye her konuda bilgilendirilmeye çalışılmıştır.

Tabii bunun yanında daha önce de bahsettiğimiz üzere, halkı bir takım kötü ve yanlış alışkanlıklardan ayırmak, doğru ve sağlıklı yaşamasını sağlamak amacıyla uyarı mahiyetli konulara da yer verilmiştir. İçki içme!, kumar oynama!, dilencilik yapma-çalış!, yerlere tükürme!, yalan söyleme!, sandalyeye doğru otur!, şapkanı doğru tak!, çocuğunu yıka! gibi. Örneğin 1929 yılında çıkan 42. sayıda "Çocuklarımızı Yıkayalım" başlığı altında, banyo yapmanın lüzumlu ve güzel bir şey olduğu, temiz ve doğru banyonun nasıl yapılacağı anlatılarak temizliğin önemi vurgulanmıştır²⁰. Uyarı niteliği taşıyan yazılardan birisi de "Tükürmeyiniz" başlıklı yazı olmuştur. 20 Mayıs 1929 günü çıkan 15. sayıda yer verilen bu yazıda, yere tükürüldüğü takdirde meydana gelebilecek durumlar, tükürüğün nasıl mikroplar içerdiği ve insanlara nasıl bulaştığı ile bu davranışın artık ne kadar ilkel ve iğrenç bir davranış olduğu anlatılmıştır. F.V. imzalı yazıda yazar, makalesini şöyle bitirmiştir: "...Herhalde bu hem çok pis bir şey, hem de bir cinayettir. Nihayet sokağa tükürmek vahşi kavimlerin adeti

¹⁸ Halk, 1 Nisan 1929, S. 8, s. 62-63.

¹⁹ Halk, 22 Temmuz 1929, S. 24, s. 204-205.

²⁰ Halk, 25 Teşrinisani 1929, S. 42, s. 351.

kalmağa mahkumdur. Biz medeni isek, medeni milletlerin şiarına uyalım...²¹. Ancak ne yazık ki, bu konuda istenilen sonuca pek ulaşamamıştır. Çünkü yere tükürme davranışının, medenî dünyaya uyum sağlama mücadelesi vermeye çalışan ülkemizde hâlen mevcut olması, halk terbiyesi konusunda daha çok çalışılması gerektiğinin bir işareti olsa gerektir.

Halk dergisi, halkı eğitmenin dışında bilhassa harf inkılâbının ve Millet Mekteplerinin açılmasının ardından, halkı karşı karşıya kaldığı ikilemden kurtarmak ve tercihini kolaylaştırmak adına da bazı çalışmalar yapmıştır. Şöyle ki, 1929 yılından itibaren eski ile yeni sürekli mukayese edilmiş ve Cumhuriyetin getirdiği temel değişiklikler, yenilikler kılık kıyafetten eğitime, yaşam biçiminden alışveriş tarzına kadar her yönüyle işlenmiştir. Bu yazılardaki amaç, tabii ki halka yapılan yeniliklerin güzel ve rahat taraflarını anlatmak ve halkı bir an önce cahillikten kurtarmak olmuştur. Örneğin, yine resimlerin yardımıyla bir yanda İran'da eliyle yazı yazan bir arzuhalci ile bir yanda Ankara'da daktilo ve yeni harflerle yazı yazan başka bir arzuhalci konu edilmiş, neticede yeni Türk yazıcısının kolayca iş gördüğü ve daha güzel ve temiz yazı yazdığı anlatılmıştır²². Bu yazının amacı, yeni Türk harflerini öğrenmenin işlerimizi kolaylaştıracağı konusunda mesaj vermek ve Millet Mekteplerine halkın katılımını sağlamak olmuştur. Başka bir örnekte ise berberler işlenmiştir. Eskiden İstanbul'da ayaküstü, duvar diplerinde temizlikten uzak yapılan bu işin, artık çok değiştiği, ayak berberlerinin kalmadığı, temiz dükkânlarda daha bir özenle bu işin yürütüldüğü anlatılmıştır. Yazar yeni Türkiye'nin berberlerinin artık şampuanla saç yıkadıklarını, elektrikli aletlerle saçları kuruttuklarını, manikür yaptıklarını hatta artık kadın berberlerin dahi yetişmeye başladığını söyleyerek bu ince sanatta geline son noktayı izah etmeye çalışmıştır²³. Tüm bu anlatılanlar, Türkiye'de yapılan inkılâpların sadece okuma yazma gibi temel hususlarda değil, yaşamın her noktasında insanlara kolaylık ve temizlik sağladığını, insanların artık yavaş yavaş bu hayata adapte olmaya başladıklarını göstermektedir. Nitekim 1930 ve sonrasında topluma baktığımızda gözle görülür bir değişim yaşandığı hemen anlaşılmaktadır. İşte Türk halkı bu süreçte bir yandan artık tıraş salonlarına giderken, bir yandan da beyaz perdenin

²¹ *Halk*, 20 Mayıs 1929, S. 15, s. 127.

²² *Halk*, 18 Teşrinisani 1929, S. 41, s. 338.

²³ *Halk*, 25 Teşrinisani 1929, S. 42, s. 347.

büyüsüne kapılarak sesli filmlerin gösterildiği salonları doldurmaya başlayacaktır.

Biraz önce ifade ettiğimiz gibi, dergide sadece halkı bilgilendirecek haberler değil, inkılâpların toplum üzerindeki etkisi ve Türk milletinin buna yaklaşımı da anlatılmıştır. Örneğin Nisan 1929 tarihinde “Kılıkta Değişiklikler” başlığı altında yazılan bir yazıda, Türk insanının kıyafet evrimi üzerinde durulmuştur. Osmanlı dönemindeki giysiler ve bunların acayipliği anlatıldıktan sonra yeni kıyafetlerin insanlara ne kadar yakıştığı, ne kadar tabîi durduğu ve Türkün Türklüğünden hiçbir şey kaybetmeden nasıl medenî bir kılığa büründüğü resimlerle izah edilmiştir²⁴. Görülen odur ki, bu tarz dergiler aynı zamanda hükûmetin bir nevi sözcülüğünü yapmakta ve yapılan değişimi ve bunların olumlu taraflarını halka aksettirmeye çalışmaktadırlar. Yine bu tarz bilinçlendirme çabalarından birisi de halkı yerli malı kullanmaya yönlendirmek için yapılan yayın ve propagandadır. Bu dönemde halkın her şeye rağmen Avrupa mallarına rağbet etmesi üzerine, Ankara harekete geçmiş ve yürüttüğü sistemli bir politikayla halkın yerli malı kullanmasını sağlamaya çalışmıştır. *Halk* dergisi de bizim mallarımızın Avrupa mallarından çok daha sağlam ve güzel olduğunu anlatmış ve bu meselenin artık bir seferberlik havasına girdiğini yazmıştır²⁵. Bu seferberlikte de yine başı Gazi Mustafa Kemal ile İsmet Paşa çekmişlerdir. Bilindiği gibi, o günlerde elbiselerini Hereke kumaşından ilk yaptıran kişi Gazi olmuştur. Zaten Atatürk’ün en büyük özelliği değişimi önce kendisinde tatbik etmesi ve sonra halkına sunmasıdır. Her zaman ve her yerde halkın modeli yine kendisi olmuştur. Bunun, halkın önüne sürülen değişimi ve teklifi kabul etmesinde kolaylaştırıcı bir etken olduğuna hiç şüphe yoktur. Sözü edilen yerli malı gibi seferberliklerde yönetim halka örnek olmuş, her türlü yayın faaliyetiyle hareketini desteklemiştir. Fakat bundan sonrası da Türk halkının kendisine, hamiyetine ve himmetine bırakılmıştır.

Görüldüğü gibi Atatürk halka, halkla temasa ve halk terbiyesine büyük önem vermiştir. Haklıdır da, çünkü Cumhuriyetle yönetilen bir devlette esas olan halktır. Osmanlı döneminde halkın unutulmuşluğu ve gösterilen ihmal, bu süreçte yerini bambaşka bir davranışa ve ilgiye itmiştir. Nitekim yine bu tarz yayın organları vasıtasıyla halka hitap edilmiş ve onlara değer verilmiştir. Dergide ara ara çıkan yazılarda halkın önemi anlatılmaya ve bundan böyle halk için bir şeylerin yapılmaya başlanmasının iyi olacağı söylenmeye başlanmıştır. Örneğin “Halkça Yazalım” başlıklı bir yazıda, artık yazarların gerçekten halk

²⁴ *Halk*, 29 Nisan 1929, S. 12, s. 99.

²⁵ *Halk*, 16 Kânunuevvel 1929, S. 45, s. 372-373.

için yazılar, şiirler kaleme almasının vakti geldiği, halkın da kendi için hazırlanmış bu yazıları okuması gerektiği vurgulanmıştır²⁶. Atatürk'ün en büyük farkı, hangi durumda ve şartta olursa olsun sürekli halka inmesi ve yapmak istediği değişimi halkla el ele ve onun yardımıyla yapmaya çalışması olmuştur. Özellikle 1930 ve sonrasında bulduğu her fırsatta halkıyla konuşup dertleşerek nabız tutmaya çalışmıştır. Onun bu yaklaşımı dönemin yayın organlarında sıkça yer almış ve hatta kullanılan resimler ya "Atatürk halkın içinde", "Atatürk halkın dertlerini dinliyor" tarzında olmuş ya da yazılan şiirlerde kendini göstermiştir. Örneğin 1930 yılında *Halk* dergisinde çıkan "Gazi Baba Geziyor" başlıklı şiir bile bize Atatürk'ün bu çabasını çok güzel ifade etmektedir²⁷.

Çareyi o bulacak, yarayı o saracak,

*Gazi baba geziyor vatani köşe bucak!
Memlekette yepyeni bir hayat kurulacak,
Gazi baba geziyor vatani köşe bucak!*

*Dertleri ayrı ayrı kulak verdi
dinliyor*

*Milleti kendisine büsbütün perçinliyor
Sözü sanki hafiften nida gibi geliyor
Gazi baba geziyor vatani köşe bucak!*

.....

1920'lerin sonları ile otuzlu yıllar boyunca halkı bilinçlendirmek ve toplumun kültür seviyesini yükseltmek amacıyla yapılan bu çalışmalar, kullanılan fotoğraf ya da yazılan şiirler çoğu zaman hoş bir görüntü yaratmıştır. Günümüz penceresinden bakıldığında bu tür çalışmalar bazılarında biraz komik, hoş veyahut boş gelebilir. 1930'larda patatesin faydalarından, insanların nasıl banyo yapıp besleneceğine kadar bilgiler veren dergilerin bugün artık lazerle hastalık tedavisi, uzay gibi konulardan bahsetmesi ise oldukça manidardır. Çünkü bu durum basındaki, halk eğitimindeki değişimin ve toplumun eğitim ve kültür düzeyinin geldiği noktayı göstermesi açısından son derece önemlidir. Türk toplumunun geldiği nokta hiç şüphe yoktur ki, Atatürk'ün ve dönemin yöneticilerinin bu husustaki hassasiyeti, öncülüğü ve çabası ile olmuştur. Atatürk, hedeflediği muasır medeniyet seviyesine ulaşılabilmesi için böyle zor bir mücadelenin içine girmekten hiçbir zaman çekinmemiş ve devletin milletle el ele vererek işbirliği içinde çalışması için de yoğun çaba sarf etmiştir. O, bu uzun sürecek ve hatta bitmeyecek mücadelesinde her zaman olduğu gibi

²⁶ *Halk*, 5 Ağustos 1929, S. 26, s. 219.

²⁷ *Halk*, 10 Teşrinisani 1930, S. 92, s. 733.

yılmadan, milletine olan inancını ise hiç kaybetmeden çalışmıştır. Zaten O'nun 1930 yılında yaptığı Akdeniz gezisi esnasında başkâtibi ile paylaştığı düşünceleri, bu husustaki özlemini ve inancını açıkça ortaya koymaktadır. Atatürk "*bilgili, geniş düşünceli, azim feragat ve ihtisas sahibi*" kişilerin yetiştirilmesi ile zaman ve mekân meselelerine değindiği konuşmasında, bunların gerçekleşmesi için yapılması gerekenleri şöyle ifade etmiştir: "*Evvela kafaları ve vicdanları, köhne, geri, uyuşturucu fikir ve inançlardan temizleyeceksin; işlerinin ehli, idealist ve enerjik insanlardan mürekkep, muntazam, her parçası yerli yerinde, modern bir devlet makinesi kuracaksın, sonra bu makine halkın başında ve halkla beraber durmadan çalışacak, maddi ve manevi her türlü istidat ve kaynaklarımızı faaliyete geçirecek, işletecek, böylece memleket ileriye, refaha doğru yol alacak. Başka çaremiz yoktur, ileri milletler seviyesine erişmek işini bir yılda, beş yılda hatta bir nesilde tamamlamak da imkansızdır. Biz şimdi o yol üzerindeyiz. Kafileyi hedefe doğru yürütmek için beşer takatinin üstünde bir gayret sarf ediyoruz. Başka ne yapabiliriz ki?*"²⁸. Şüphesiz Atatürk bir lider olarak bu millet için fazlasıyla çalışmış ve kendisinin de ifade ettiği gibi beşer takatinin üstünde bir çaba harcamıştır. Ancak bu, tabii ki tek bir kişinin çabasıyla sonuçlandırılacak bir çalışma değildir. Onun halk bazında başlattığı seferberlik bundan sonra da sürdürülmeli ve gelecek nesiller bu mücadeleyi devam ettirmek için aynı beşer takati ile çalışmalıdırlar.

²⁸ Hasan Rıza Soyak, *Atatürk'ten Hatıralar*, C. II, YapıKredi Bankası Yay., İstanbul 1973, s. 405-406.

Ek 1.

Ek 2.

Ek 3.

6 Kanunusani 1930 SAYI:48 5/897 YIL: I HALK

OLUR MU YA!

Hey yavrum, boş durma tutuver bir iş,
Yiğite çalışmak ar olur mu ya!
İş bilen erlere bu cihan geniş!
Cihan dar demekle dar olur mu ya!

□□□

Bilmem ki feleketen şikâyet neden,
Sök, yarat saraylar şu kulübeden,
Tavanı islenmiş köhne kahveden,
Üç kirli yosmayla bar olur mu ya!

□□□

Oteller kuruver uyuma handa,
İçinde barınsın dost ta, kervan da,
Milyonlar devrolan yüce cihanda,
Leblebi satmakla kâr olur mu ya!

□□□

Giy, kuşan yurdunun ipek şalını,
Süzde koy küpüne oğul bahını,
Alma sen firengin çürük malını,
Ağyardan insana yar olur mu ya!

□□□

Hey Baha! çekmeyim istersen darlık,
Çalışta yurduna göster yararlık,
Kazamp tutmakla oluyor varlık,
Var olsun demekle var olur mu ya!

Baha

Medeniyet dersleri

Hayırlı bir karar

Eskiden, herkes çocuğunu istediği mektebe vermekte serbest idi. Bunun zararlı olduğunu gören Maarif Vekâleti, ister Türk olsun, ister Rum, Ermeni, Yahudi olsun, Türkiye tabiyetindeki bütün Türklerin 12 yaşına kadar olan çocuklarını yalnız Türk mekteplerine verebileceklerini karar altına almak üzeredir.

Ufacık yavrularımızın ilk tahsil ve terbiyelerini yabancı ellerin şüpheli usullerine bırakmak çok fena, çok zararlı idi. Maarifimizin uyanık Vekilinden Allah razı olsun.

Şapka böyle giyilmez

Böyle giyilir

Ek 4.

27 KANUNUSANI
1 9 3 0 SAYI: 51 3/419 YIL: I HALK

Çalışmak ayıp değil

Dilenmek ayıp!..

SAGLIK BİLGİLERİ

İYİ EKMEK

Ekmeğin az çok kalın bir kabuğu, bir de içi vardır.

Kabuğun miktarı biçimine göre değişir; rengi koyu ve kırmızımtırak esmerdir. Her noktasından içine yapışık olur. Yanmış olması pişkin olduğuna alâmet değildir. Birdenbire ateş fazla gelmiş, yakmış, içi hamur kalmıştır.

Ekmeğin içi yumuşak ve yağlı olmamalı, parmaklara yapışmamalıdır. Delikli ve kabarık olmalıdır. Üzerine basıldığı zaman sünger gibi ufalıp tekrar açılmalı, eski büyüklük ve biçimini almalıdır.

İyi cins bir ekmeğin kokusu tatlı, lezzetli hoştur. Fazla maya ekşilik verir.

Ekmeğin fırından çıktıktan 12 saat sonra suyunu kaybeder, bayatlar, ufalır. Tekrar fırından geçirilirse birkaç saat için taze ekmeğe benzer.

Ekmeğin en iyi yeri kabuğudur. Gerek glüten, gerekse albümin, şeker, nişasta, kabuğunda fazladır.

Çocuklara, içten ziyade kabuk yedirmek iyidir.

Birkaç gün durunca ekmeğin küflenir. Böyle küflü ekmeği yiyenler zehirlenirler.

Ekmeğin küflenmemesi için rutubetli yerlere koymamak lazımdır.

Büyük şehirlerde adam başına 820 gram ekmeğin düşüyor. Fakat bizde et ve sebze az yenildiğinden köylülerimiz 1500 gram kadar yiyorlar.

İnce elekten elenen unlarda buğdayın kuvvetli kısımları kalıyormuş, ziyade esmerinin yenilmesi tavsiye edilmektedir.

Lokman Hekim

ÖZET

Toplumun düşünce hayatına II. Meşrutiyet ile giren Halkçılık, aydın-halk ilişkisi ve halk eğitimi gibi konulardaki çalışmalar, gerçek anlamda ancak Cumhuriyet döneminde Kemal Atatürk ile birlikte hız kazanır. Bu uğurda başlatılan çalışmaların yoğunlaştığı ve yeni formüllerin bulunmaya çalışıldığı süreç ise 1930'lu yıllardır. Türk siyasetinin, ekonomisinin ve kültür politikalarının şekillenmeye başladığı bu dönem, halkla temasa geçildiği, halka doğru olan yürüyüş hızının artırıldığı ve mevcut problemlerin çözümü için yeni arayışlara girildiği bir dönüm noktası olarak karşımıza çıkar. Atatürk, bu süreçte halkın topyekûn terbiye edilmesi mücadelesinde hemen her vasıttan yararlanır. Nitekim *Halk* isimli dergi de tamamen halk terbiyesi amacına hizmet etmesi için çıkartılan yayınların başında gelir.

SUMMARY

The concept of "populism", relationship between intellectual and people, the education of "common" took a running start with Kemal Atatürk. These attempts increased beginning from 1930. This period aimed to solve the problems of people. Kemal Atatürk utilized almost every instrument. The review named *Halk* aimed training of "people".

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31